زنجیرەی پەروەردەیی

(1)

سوودەکانی هاوڕێیەتی پیاوچاکان

لەڕێی خوادا دەبەخشرێو نافرۆشرێت

بسم الله الرحمن الرحيم

Kurd1425@ yahoo.com

دەسپێك

لــەم زەمانـــەدا هـــاوڕێ گـــەورەترین و کاریگـــەرترین فاکتەرو هۆکارە بۆ بەرەو خراپ راکێشان و گومڕاکردنی تاك و کۆمـەڵگای موسڵمانان. چەندان گـەنجی بـانگخواز بوونە قۆچی قوربانی دەستی هاوڕێ و هـاودەمی خـراپ. چـەندین کـەس بـەم هۆیـەوە بووەتـە ئەسـیری نـەفس و شـوێن کەوتـەی ئارەزووی خـۆی و شـەوان لـەناو (باڕ) و بـەڕۆژیش لەشـوێنە تێکـەڵاوی و پـڕ لەخراپییەکانـدا بەسەر دەبات و هـەروەك گورگی برسـی عەودالـە بـەدوای ناموسـی خـەڵك دا. هـەر هاوڕێیـە ئـەو هـەموو گەنجـەی خـــستە داوی ئـــارەق خواردنـــەوەو جگەرەکێـــشان و زینـاکردن لەشـوێنە چـۆڵەکانی لاپـەڕەی شـارو بـەناو (بەهەشـتی شـار) و پارکەکانـدا.. هـەر هـاوڕێ بـوو ئـەو هەموو گەنجانەی کەبووبونە (کۆتری باڵ سپی مزگەوت) کردنی بەساقی مەیخانەو ئێشك چی شوێنە حەرامەکان.

هـــەر هـــاوڕێ بـــوو ئـــەو هـــەموو گەنجـــە بەشـــەرم و بەحەیایـــــەی رووت کـــــردەوەو بـــــەرگ و پۆشـــــاکی ئیسلامەتی و کوردایەتی لەبەرداماڵین..

لەبەر ئەمەیە ئیسلام زۆر گرنگی دەدات بەهاوڕێو مەبەستێکی کەموسڵمان چاوکراوەو بەرچاو روون بێت لەهەڵبژاردنی هاوڕێ داو وەك هەنگ هەردەم هاوڕێیەکی هەنگوین دروست کەران بکاتو دوورکەوێتەوە لەهاوڕێیەتیکردنی مێشو مەگەزی کەوتوی سەر زبڵدانو شوێنە پیسەکان. چونکە ئەوکات لەقیامەتدا دەستی پەشیمانی دەگەزێو پەشیمانیش دادی نادات.

خوای پەروەردەگار دەفەرموێت: (وَيَوْمَ يَعَضُّ الظَّالِمُ عَلَى يَدَيْهِ يَقُولُ يَا لَيْتَنِي اتَّخَذْتُ مَعَ الرَّسُولِ سَبِيلاً، يَا وَيْلَتَى لَيْتَنِي لَمْ أَتَّخِذْ فُلاناً خَلِيلاً، لَقَدْ أَضَلَّنِي عَنِ الذِّكْرِ بَعْدَ إِذْ جَاءَنِي وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِلْإِنْسَانِ خَذُولاً) (الفرقان:27-29).

واتە: لەرۆژی دوایىدا ستەمکار قەپ دەکات بەهەردوو دەستی داو دەڵێ: خۆزگە لەگەڵ پێغەمبەردا ﷺ رێگام بگرتایە. ماڵ وێران خۆم خۆزگە فلانە کەسم نەکردایەتە هاوڕێ.

بەڕاستی لەڕێگای ئیمان هێنان بەقورئان گومڕای کردم دوای ئەوەی بۆم هاتو لەڕێ لای دام. وە بەڕاستی شەیتانیش ریسواکەری ئینسانە.

ئیمامی سیوطی لەتەفسیرەکەیدا (250/6) دەربارەی هۆی دابەزینی ئەم ئایەتانە ئەسەرێك لەابن عباسەوە دەگێڕێتەوەو دەفەرموێت سەنەدەکەی صەحیحە: کەوا ئەم ئایەتە لەسەر عوقبەی کوڕی ئەبی معیط دابەزیوە کاتێ موسڵمان بوو پاشان وازی لەئیسلام هێنا لەبەر خاتری دڵ راگرتنی هاوڕێیەکی کافری کە لەسەفەردا بوو لەشام. جا کاتێ گەڕایەوە لەعوقبە تووڕە بوو کەموسڵمان بوبوو. ئەویش دڵی نەشکاندو کافر بویەوە.

جا وەك ابن کثیر دەفەرموێت: هەرچەند هۆکاری دابەزینی لەسەر عوقبەی کوڕی ئەبی معیط بێت یان غەیری ئەو لەچارە رەشەکان. ئەوا ئەم ئایەتە گشتیی‌یەو هەموو ستەمکارێك دەگرێتەوە. تفسیر ابن کثیر 116/6.

پێغەمبەری خواش ﷺ دەفەرموێت: (إنما مثل الجليس الصالح والجليس السوء كحامل المسك ونافخ الكير. فحامل المسك إما أن يحذيك، وإما أن تبتاع منه. وإما أن

تجد منه ريحا طيبة. ونافخ الكير إما أن يحرق ثيابك، وإما أن تجد منه ريحا خبيثة) رواه البخاري (2101) ومسلم (2628) واللفظ له.

واته: نمونەی هاوڕێو هاودەمی چاكو هاوڕێی خراپ وەك عەتر فرۆشو موشەدەمەكەرو ئاسنگەر وایە. جا عەتر فرۆشەكە یان بەشت دەدات یان لێی دەكڕیت. یان لانی كەم بەهاوڕێیەتیكردنی بۆنی خۆش دێت بەسەرتدا. وە موشەدەمەكاریش یان كراسو پۆشاكەكەت دەسوتێنێ یاخود بۆنی ناخۆش دەكات بەسەرتدا.

جا لەبەر گرنگی ئەم باسەو پێم باش بوو زنجیرەی (پەروەردەی ئیسلامی) ئەمجارە بەم بابەتە دەست پێ بكات. كەتیایدا باس لەبەرهەمو سودەكانی هاوڕێیەتی كردنی چاكەكارو زیانەكانی هاوڕێی خراپ دەكات. بەئومێدی ئەوەی هەریەك لەئێمە تەماشایەكی خۆمان بكەینو بزانین كێ هاوڕێمانەو كێ شیاوی ئەوەیە كاتە گەوهەرییەكانی خۆمانی لەگەڵدا بەسەربەرین. چونكە وەك پیرەمێردی شاعیر دەفەرموێت:

تاڵو شیرین پێكەوە نەمدیوە چابێ چا نەبێ

هەر کەس هامنشینی چا نەبوو، بێت چا نەبێ

سودو بەروبومە کانی هاوڕێیەتی پیاو چاکان

1–ئەو کەسەی لەمەجلیسی پیاوچاکاندا دادەنیشێ خێرێکی گەورەی دەستگیر دەبێت گەرچی بەکردەوەش وەك ئـەوانیش نـەبێت، ئـەویش لـەم فەرمودەیـەدا دەردەکەوێت کەپێغەمبەری خوا ﷺ دەفەرموێت: (خوای گـەورە کۆمەڵـە مەلائیکـەتێکی هەیـە کەبـەناو ڕێگاکانـدا دەگـەڕێت و بـەدوای ئـەهلی زیکـردا عـەودالْن. کاتـێ کۆمـەڵێك دەبیننـەوە کەخـەریکی یـادی خـوای گـەورەن بانگ لەیەك دەکەن:

وەرن بـۆ ئـەو شـتەی بەدوایـدا دەگـەڕان. جـا بـە باڵـەکانیان تـا ئاسمـان دەوریـان دەدەن. پـاش ئـەوەی گەڕانـەوە بـۆ لای خـوای پـەروەردگار لێیـان دەپرسـێ – لەکاتێکـدا خـوای گـەورە زانایـە بـەحاڵیان– .. نـە بەنـدەکانم چـیان دەوت؟ دەفـەرموون: پـەروەردگار خـەریکی تەسـبیحات و بەگـەورە دانـان و سـوپاس و سـتایش کردنـی تـۆ بـوون.. .. جـا لـەکۆتایی فەرموودەکەدا دەفەرموێت:

خوای گەورە دەفەرموێت: (فأشهدكم أني قد غفرت لهم) واتە: دەسا دەتانکەم بەشاهید کە هەموویان خۆش بووم. مەلائیکەتەکان دەفەرمون: خوایە فلانە کەسیان تێدایە لەوان نییە بەڵکو بەپێویستی یەك ڕێی کەوتە ناویان. لەریوایەتێکی تردا: فلانە عەبدی گوناهباریان تێدایە بەلایاندا تێپەڕیو لەگەڵیان دانیشت. خوای گەورەش دەفەرموێت: ئەوانە کەسانێکن ئەوەی لەگەڵیان دانیشێت بێ بەشو بەدبەخت نابێت. لە لەفزێکیدا: (له غفرت هم القوم لايشقى بهم جلسهم) واتە: لەویش خۆش بووم ئەوانە کەسانێکن ئەوەی لەگەڵیان دانیشێ بەدبەختو نائومێد نابێت) رواه البخاری (6408) ومسلم (2689).

2–هاوڕێ کاریگەری هەیە لەسەر کردارو ڕەوشتو هەڵسوکەوتی مرۆڤ. لەبەرئەوە پێغەمبەری خوا ﷺ دەفەرموێت: (المرء على دين خليله فلينظر أحدكم من يخالل) رواه أبوداود والترمذي (2378) واحمد والبغوي وحسنه الترمذي والبغوي والالباني في الصحيحة رقم (927) وصحح اسناده النووي في رياض الصالحين رقم (371).

واتە: هەموو کەسێك لەسەر دینی هاوڕێکەیەتی، جا هەریەك لەئێوە بزانن هاوڕێیەتی کێ دەکەن.

3-هاوڕێی چاك عەیب و کەم و کورتییەکانی ڕەوشت و کردارت نیشان ئەدات و تۆش هەوڵ دەدەیت نەیهێڵیت، چونکە پێغەمبەر ﷺ دەفەرموێت (المؤمن مرآة المؤمن) رواه أبودود (4918) وحسنه العراقي وابن حجر والالباني في الصحيحة رقم (926) وصحيح سنن أبي اود (929/3).

واتە: ئیماندار ئاوێنەی ئیمانداره.

4-هاوڕێی چاك کۆمەڵێك کەسی تری چاکت پێ دەناسێنێ و سوودمەند دەبیت لێیان.

5-لەڕێی هاوڕێیەتی چاکانەوە کەم وکورتی لایەنی عیبادەتی خۆتت بۆ دەردەکەوێت. کاتێك خۆت بەراورد دەکەیت بەکردارو هەڵسوکەوتی ئەو. وە هەوڵ دەدەیت چاکی بکەیت.

6-بەهۆی هاوڕێیەتی کردنی چاکانەوە دوور دەکەویتەوە لەگوناه. گەرچی بۆ کاتی بێت و لەبەر شەرم و ئەدەبت بێت لەو. چونکە ئەمە وات لێ دەکات هەوڵ بدەیت کاتێ ئەویشت لەگەڵ نییە هەر خۆپارێز بیت و تەنها لەبەر خوای گەورە لەگوناهو تاوان دورکەویتەوە.

7–هاوڕێی باش هەندێ شتت بیر دێنێتەوە یان فێر دەکات کەسوودمەند دەبێت لێی وەك بیرخستنەوەی هەندێك واجب کەتەمبەڵ بویت لەئەنجامدانی یان هەندێ سوننەت کەبێ ئاگابویت لێی یان هەندی شتی حەرام کە بەبچوکت زانیوە. وەهانت دەات لەسەر ئەنجامدانی پڕۆژەی خەیریو چاك.

8–تۆ تەماشای بەرزی پلەی زانستو عیبادەتو بانگەوازو رەوشتی دەکەیتو بەراوردی دەکەیت لەگەڵ خۆتدا تەماشا دەکەیت زۆر لەپێش تۆوەیە ئەمیش لەدوو رووەوە سودی هەیە:–

أ–ئەو عوجبو سەرسامیەی هەتە بەخۆت نامێنێ. کەپێغەمبەر ﷺ دەربارەی عوجب دەفەرموێت: (لو لم تکونوا تذنبون لخفت علیکم ماهو أشد من ذلك العجب **العجب**) أخرجه القضاعي (1447) والبزار وقال المنذري والهیثمي: إسناده جیده وحسنه الالباني في السلسة الصحیحة (658).

واتە: ئەگەر گوناهو تاوان نەکەن لەشتێکی تری گەورەتر دەترسم کەتوشتان ببێت ئەویش عوجبە عوجب.

ب–وە دەبێتە هۆی ئەوەی پێشبڕکێ و مونافەسە بکەیت لەگەڵی لەو کردارانەدا کەهەیەتی.

9–هاوڕێیەتی کردنیان هۆی پاراستن و بەکارهێنانی کاتە لەخێردا. کاتیش بریتی‌یە لەژیانت.

10–هاوڕێی باش لەئامادەیی و پاش ملەتدا دەتبارێزێت و نهێنیت باس ناکات و حورمەتت لەکەدار ناکات و بەرگریت لێ دەکات.

11–بەبینینی هاوڕێی باش و خواناس یادی خوای گەورەت دەکەوێتەوە. پێغەمبەر ﷺ دەفەرموێت: (أولياء الله تعالى الذين إذا رؤوا ذكر الله تعالى) عزاه السيوطي في الجامع الصغير للحكيم عن ابن عباس مرفوعا. وحسنه الالباني في صحيح الجامع رقم (2557).

واتە: دۆستانی خوای گەورە ئەوانەن کاتێ دەیانبینی خوای گەورەت بیر دێتەوە.

موسای کوڕی عوقبە دەفەرموێت: (من جاری وا هەیە برایەکی موسڵمانی خۆم دەبینم، بەهۆیەوە چەندان ڕۆژ ژیرو بەفام دەبم) روضة العقلاء ص 92.

12-هـاوڕێی چـاك ئاسـوودەیی كـاتی خـۆش‌و دڵنـەوایی‌و توێـشووی كـاتی بـەڵاو ناڕەحـەتین‌و حـەل كـەری گرفتـەكانتن. ابن مسعود (رەزای خـوای لـێ بێـت) جارێكیان چووە ناو هاوەڵەكانی‌و فەرمووی: (أنتم جلاء حزني) روضة العقلاء ص 92. واتە: ئێوە خەمڕەوێنی منن.

13-هاوڕێیـەتی كردنـت بـۆ چاكان هۆیەكـە بۆئـەوەی بچیتە ریـزی ئەوانـەی لـەڕۆژی دواییـدا ناترسـن‌و خـەم نـاخۆن. خـوای گـەورە دەفـەرموێت: (الْأَخِلَّـاءُ يَوْمَئِـذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ إِلَّا الْمُتَّقِينَ، يَا عِبَادِ لا خَوْفٌ عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ وَلا أَنْتُمْ تَحْزَنُونَ) (الزخرف:67-68).

واتـە: هـاوڕێ‌و دۆسـتانی دونیـا لـەڕۆژی دواییـدا دەبنــە دوژمنــی یــەكتری جگــە لــەپارێزكاران، ئــەی بەندەكانی من ئەمڕۆ ترستان لەسەر نی‌یەو خەم ناخۆن.

14-تـۆ سـودمەند دەبیـت لـەو پاڕانەوانـەی كەبـەنهێنی لەكاتی ژیان‌و دوای مردنتدا بۆتی دەكەن. چونكە رەوشتی پیاوچاك وایـە دەپاڕێنـەوە بـۆ یـەكتری. پێغەمبـەری خـوا ﷺ دەفـەرموێت (دعـوة المـرء المـسلم لأخيـه بظهـر الغيـب مستجابة. عند رأسه ملك موكل. كلما دعا لأخيه بخير قال الملك الموكل به: امين، ولك بمثل) رواه مسلم (2733).

واته: پاڕانەوەی موسڵمان بۆ بری موسڵمانی بەنهێنی وەڵام دەدرێتەوەو گیرایە. لای سەری مەلائیکەتێك دانراوە هەرکات بەچاکە بۆ براکەی دەپاڕێتەوە. ئەو مەلائیکەتە دەفەرموێت: ئامین. بۆ خۆشت.

خەتیبی بەغدادی لەبارەی ژیانی طەیبی کوڕی ئیسماعیلەوە دەگێڕێتەوە کەدەفتەرێکی هەبووە ناوی سێ سەد هاوڕێی خۆی تێدا تۆمار کردبوو هەموو شەوێك نەدەخەوت تا دەپاڕایەوە بۆیان، شەوێکیان لەبیری چوو بپاڕێتەوە بۆیان‌و نوست. لەخەودا پێیان وت: ئەی باوکی حەمدان – کە ئەمە کونیەکەی بوو– ئەمشەو چراکەت دانەگیرساند. ئەویش لەخەو راپەڕی‌و هەستاو چراکەی داگیرساندو دەفتەرەکەی دەرهێناو یەك یەك بۆیان پاڕایەوە/ تأریخ بغداد 361/9.

15–مەجلیسی ئەهلی چاکەخوازان شەیتانی جن‌و ئینس لێی دەسڵەمێتەوەو نزیکی نابێتەوە بەپێچەوانەی مەجلیسی خراپەکاران. هەر لەبەر ئەمەشە دەبینی خراپەکاران هەردەم قەڵسن بەوجۆرە مەجلیسانەو تابۆیان بکرێت ناهێڵن کۆببنەوەو پەرتەوازەیی‌یان تێ

دەخەن. پێغەمبەر ﷺ دەفەرموێت: (**عليك بالجماعة فإنما يأكل الذئب القاصية**) أخرجه أحمد وأبوداود والنسائي وحسنه الالباني في صحيح سنن النسائي 184/1.

واتە: پەیوەست بە بەکۆمەڵەوە چونکە گورگ مەڕی لاپەڕو لەمێگەل دەرچوو دەخوات.

16-دانیشتن‌و هاوڕێیەتی‌کردن‌و سەردانی کردنی پیاوچاکان لەبەر خوای گەورە هۆکاری بەدەست هێنانی خۆشەویستی خوایە. پێغەمبەری خوا ﷺ دەفەرموێت: (خوای گەورە (تبارك وتعالى) دەفەرموێت: (**وجبت محبتي للمتحابين في، والمتجالسين في، والمتزاورين في، والمتباذلين في**) رواه مالك 953/2 وصحح اسناده ابن عبدالبر والنووي والمنذري وقال الالباني: صحيح (صحيح الجامع رقم 4331).

واتە: خۆشەویستی من واجب بووە بۆ ئەو کەسانەی لەبەر من یەکتریان خۆش دەوێت‌و لەبەر من لەگەڵ یەک دا دەنیشن‌و لەبەر من سەردانی یەکتری دەکەن‌و لەبەر خاتری من بەیەك دەبەخشن‌و دەستگیرۆیی یەکتر دەکەن.

17–مەجلیسی پیاوچاكان مەجلیسی زیكركردنی خوای گەورەیەو سەرچاوەی بەدەست كەوتنی لێبوردنی خوایە. پێغەمبەری خوا ﷺ دەفەرموێت: (ما جلس قوم يذكرون الله الا ناداهم مناد من السماء: قوموا مغفورا لكم) رواه أحمد وصححه الالباني في صحيح الجامع (5609).

واتە: هیچ كۆمەڵێك نیيە كە دابنیشنو یادی خوای گەورە بكەن، ئیلا بانگەوازكارێك لەئاسمانەوە بانگیان دەكاتو دەفەرموێت: دەسا كاتێك هەڵدەستن خوای گەورە لێتان خۆش بووە.

18–مرۆڤ كاتێ لەبەر خوای گەورە سەردانی براكانی دەكات دەروونی ئارام دەبێتو پلەی گەورەی لەبەهەشت دا بەنسیب دەبێت: پێغەمبەری خوا ﷺ دەفەرموێت: (ما من عبد أتى أخاه يزوره في الله إلا ناداه مناد من السماء: أن طبت وطابت لك الجنة. وإلا قال الله في ملكوت عرشه : عبدي زار في وعلي قراه فلم يرض له بثواب دون الجنة) رواه البزار وأبو يعلى قال المنذري والدمياطي: رواه البزار وأبو يعلى باسناد جيد وقال الهيثمي في مجمع الزوائد (173/8): رواه البزار وأبو يعلى ورجال ابي يعلى رجال الصحيح غير ميمون بن عجلان وهو ثقة.

واتـە: هـیچ عەبـدێك نییـە كـە لەبـەر خـوا سـەردانی براكەی دەكات، ئیلا بانگەوازكارێك لەئاسمانـەوە بـانگی دەكاتو دەفەرموێت: دەرونت پاكو ئارامو بەهەشتت بۆ رازاوە بێـت. خـوای گـەورەش لەسـەر عەرشـەكەیەوە دەفەرموێت: بەندەكـەی مـن لەبـەر منو بـۆ مـن سـەردانی كـردو لێـی رازیـیەو بـەهیچ پاداشـتێك رازی نابێـت بـۆی جگە لەبەهەشت.

جـا بەداخـەوە جـاری وا هەیـە موسـڵمانێك نـەخۆش دەكەوێت یان توشـی بەڵایـەك دەبێـت كەچـی موسـڵمانان سـەردانی ناكـەن. بـێ ئاگـا لـەم فەرموودانـە، پێغەمبـەری خوا ﷺ دەفەرموێت: (إذا عاد الرجل أخاه المسلم مشى في خرافة الجنة حتى يجلس فإذا جلس غمرته الرحمة، فإن كان غدوة صلى عليه سبعون ألف ملك حتى يمسي، وإن كـان مـساء صـلى عليـه سـبعون الـف ملـك حتـى يـصبح) رواه الترمذي وابن ماجه وأحمد وانظر صحيح ابن ماجه 244/1 وصحيح الترمذي 286/1 وصححه أيضا أحمد شاكر.

واتە: كاتی موسڵمانێك سـەردانی برایـەكی نەخۆشـی دەكـات بـەناو بـاخێكی بەهەشـت دا هـەنگاو دەنـێ هـەتا

دەگاتە ئەویٚو دادەنیشیٚ، جا کاتیٚ دانیشت بەزەیی خوایی دایدەگریٚتەوە. ئەگەر بەیانی بوو حەفتا هەزار مەلائیکەت بۆی دەپاڕیٚنەوە تا ئیٚوارە. وە ئەگەر ئیٚوارە بوو حەفتا هەزار مەلائیکەت بۆی دەپاڕیٚنەوە هەتا بەیانی.

هەروەها دەفەرمویٚت: (**ما من مؤمن يعزى أخاه بمصيبة إلا كساه الله سبحانه من حلل الكرامة يوم القيامة**) أخرجه ابن ماجه وقال النووي: أسناده حسن. وحسنه الالباني في صحيح سنن ابن ماجه (1301).

واتە: هیچ ئیمانداریٚك نییە کەسەرەخۆشی موسیبەتیٚك لەبرایەکی خۆی بکات ئیلا خوای گەورە لەڕۆژی دوایی‌دا بەرگ‌و خشلٌی ریٚزی بە بەردا دەکات.

19-جا دانیشتن‌و هاوڕیٚیەتی کردنی پیاوچاکان لەهەموو روویەکی دین‌و دونیاوە سوودمەندی‌یە. پیٚغەمبەر ﷺ دەفەرمویٚت: (**المؤمن إن ماشيته نفعك، وإن شاورته نفعك، وإن شاركته نفعك، وكل شيء من أمره منفعة**) رواه أبو نعيم في الحلية 129/8 وقال: ثابت صحيح عن النبي ﷺ من حديث ابن عمر.

واتە: ئیماندار ئەگەر لەگەڵی بڕۆیت بەڕێدا سوودت پێ دەگەیەنێت. وە ئەگەر راوێژی پێ بکەیت سودمەند دەبیت. وە ئەگەر بەشداری پێ بکەیت لەکارێکداو ببیتە شەریك لەگەڵی سودی لێ دەبینی. وە هەموو شتێکی ئیماندار بەسوودییە.

20–هاوڕێیەتیکردنی پیاوچاکان دەبێتە هۆی دروست بوونی خۆشەویستیان لەبەر خوا.کە ئەمیش زۆر پاداشتو بەرهەمی هەیە لەوانە: بەهۆی خۆشویستنی خواناسانەوە دەبیتە خۆشەویستی خوا، وە دەبیتە کەسێك کە لەڕۆژی قیامەتدا لەژێر سێبەری عەرشدایت. وە نیشانەی کاملی ئیمانو نیشانەی چێژکردنی شیرینیيەتی. وە دەبیتە کەسێك کە خوای گەورە رێزت لێ دەگرێتو ئیمانو زانستو کردەوەی چاكو نیعمەتت پێ دەبەخشێتو لەڕۆژی دوایيدا دەخرێیتە سەر مینبەری نورینو لەقیامەتدا لەگەڵ ئەوان حەشر دەکرێیت. لەئەنەسەوە دەفەرموێت: پیاوێك پرسیاری لەپێغەمبەری خوا کرد ﷺ : کەی قیامەتە؟

ئەویش فەرموی: چیت بۆ ئامادە کردووە؟ ئەویش وتی: لەڕاستیدا نوێژو ڕۆژوو خێری زۆرم بۆ ئامادە نەکردووە. بەڵام ئەوەندە هەیە خواو پێغەمبەری خوام خۆش دەوێت. پێغەمبەریش ﷺ فەرمووی: (أنت مع من أحببت) تۆ لەقیامەتدا لەگەڵ ئەو کەسەدایت کە لەدونیادا خۆشویستووە. جا ئەنەس فەرمووی: جا بەهیچ وتەیەك بەئەندازەی ئەم فەرمودەیەی (تۆ لەقیامەتدا لەگەڵ ئەو کەسەدایت کەخۆشت ویستووە) خۆشحاڵ نەبوین. چونکە من پێغەمبەری خوا ﷺ و ئەبوبەکرو عومەرم خۆش دەوێتو ئومێدەوارم بەهۆی ئەو خۆشەویستەم بۆیان لەقیامەتدا لەگەڵیان بم. گەرچی بەوێنەی کرداری چاکی ئەوانیشم نییە) رواه البخاري (3688) ومسلم (26339).

زیانەکانی هاوڕێیی خراپ

1–هـاوڕێی خـراپ دەبێتـە هـۆی دروسـت کردنـی گومان لەبیروباوەڕتداو گومڕاکردنت: لەموسەیبی کوڕی حەزنەوە دەفەرموێت: کاتێ ئەبا طالب لەسەرەمەرگی دا بـوو پێغەمبـەری خـوا ﷺ سـەردانی کـرد بینـی (ئـەبا جـەهلی کـوری هـشامو عەبـدوڵڵا کـوری ئومەییـەی موغـەیرەی) لەلایـە. فـەرموی: ئـەی مامـە بڵـێ (لا الـه الا الله) وشەیەکەو دەیکەمە شاهێد بۆت لای خـوای گـەورە. ئـەبو جـەهل و عەبـدوڵڵای کـوڕی ئومەییـەش دەیـانوت: ئـەی ئـەبا طـالـب ئایـا پـشت لـەدینو میللـەتی عەبدولموتەلیب دەکەیت؟! جا بەردەوام پێغەمبـەری خـوا ﷺ لێـی دووبـارە دەرکـردەوەو ئـەوانیش ئـەم وتەیـەیان دەدا بەگوێدا تا ئەوەبوو کۆتا وشـەی ئـەبو طـالب ئـەوە بـوو کـە: لەسـەر میللـەتی عەبدولموتـەلیب دەمـرم، وە نەیوت لا اله الا الله) رواه البخاري (1360) و مسلم (34).

2–هـاوڕێی خـراپ بانگـت دەکـات بـۆ ئەنجامـدانی خراپـەو تـاوان وەك خـۆی. جا لەبـەر ئـەوە بێـت تـا کـەتۆ بەچاك نەناسرێیتو لەو باشتر بیت، یـان نەبیتـە شـاهید

لەسەر خراپەکانی و باسی بکەیت، یان ببێتە منەتبارت. عوسمان (ڕەزای خوای لێ بێت) دەفەرموێت: (ودت الزانیة لو زنی النساء کلهن) فتاوی شیخ الاسلام 28/150-151.

واتە: ئافرەتی زیناکەری داوێن پیس ئاواتە خوازە سەرجەم ئافرەتان داوێن پیس و زیناکار بن.

3-مرۆڤ بەهاوڕێیەتی کردنیان بەشێوەیەکی سروشتی خووڕەوشت و کردەوەی ئەوان دەگرێت.

4-بەبینینیان گوناه و سەرپێچی خوای گەورەت بیر دێتەوە.

5-هاوڕێی خراپ کۆمەڵە کەسانێکی وەك خۆی و بگرە خراپترت پێ دەناسێنێ و دەبیتە هاوڕێی کەسانێکی خراپەکارتری زیاتر.

6-عەیبەکانت لاباس ناکات تا چاکی بکەیت و گوناهەکانت لەلا جوان دەکات و شیرین و ئاسانی دەکات لەبەرچاوت.

7-بەهۆی هاوڕێیەتی کردنیەوە بێ بەش دەبیت لەهاوڕێیەتی کردنی پیاو چاکان. جا بەهۆی ڕۆچونت بێت لەئارەزووبازیدا یان لەبەرئەوەی هاوڕێکەت ڕێت

پێ نادات، یان لەبەرئەوەی شەرم دەکەیت بچیتە ناو پیاوچاکان. لەکاتێکدا دەزانن تۆ حاڵت ئاوایە.

8-کردەوەکانت دەپێوی بەکردارەکانی ئەو بەو، وە بەو هۆیەوە زیاتر رۆدەچیت لەیاخی بوونو، کەوتنە ناو گوناهو کەمتەرخەمی کردن لەچاکەدا، یان هیچ نەبێت تووشی عوجب دەبیت بەخۆت.

9-مەجلیسەکانیان پڕە لەگوناهی وەك شیركو غەیبەتو باسی خەڵكو درۆو جوێنو گۆرانیو .. هتد. تۆش دەبیتە بەشداری گوناهیان.

10-هاوڕێیەتی کردنیان سەرەنجامی جیابونەوەیە لەگەڵ دروست بوونی بچوکترین ناکۆکیو زاڵ بوونی بەرژەوەندیدا...

11-خۆ ئەگەر لەدونیادا بەردەوام بوو ئەوا لەقیامەتدا ئەم دۆستایەتییە دەبێتە دوژمنایەتی وەك پێشتر باس کرا.

12-مەجلیسەکانیان لەبەرئەوەی یادی خوای تێدا ناکرێت. لەقیامەتدا دەبێتە بەشیمانیو ئاخو حەسرەت بۆیان.

13–بەهۆی هاوڕێیەتی کردنیانەوە کاتت دەفەوتێت. ئەوکاتەی کەلێپرسینەوەی قورسی لەسەرە لەقیامەتدا.

14–تۆ بەوەوە دەناسرێیتو دەبیتە جێگای گومانی خراپی خەڵکی لەبەرئەوەی هاوڕێیەتی خراپەکاران دەکەیت، پێغەمبەر ﷺ دەفەرموێت: (لاتصاحب إلا مؤمنا ولا يأكل طعامك إلا تقي). رواه أحمد والترمذي (2395) وأبوداود وحسنه الترمذي والبغوي وابن مفلح.

واتە: تەنها هاوڕێیەتی ئیماندار بکەو با تەنها پارێزکاران لەخواردنت بخۆن.

ئەبوداود دەفەرموێت: (ئەگەر سێ شت نەبوایە حەزم دەکرد لەناو سکی زەوی‌دا بومایە نەك لەسەر پشتی: ئەگەر برایانێك نەبونایە قسەی جوانو شیرینم بۆ دەهێنن وەك خورمای شیرین. وە لەبەرئەوەی ناو چاوم دەخەمە سەر زەویو کڕنوش دەبەم بۆ خوا. وەبەیانیو ئێوارە بەسەر بردن لەپێناوی خوای گەورە لەمەیدانی جیهاددا/ الزهد للامام أحمد ص 135.